

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici štev. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 18. decembra 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 149.

Nova zgradarina.

Kakor vsaka stvar ima tudi zgradarina, kakor se uradno označuje novi hišni davek, svoje dobre in slabe strani. Dosedanji hišni davek je obstojal iz dveh davčnih vrst: iz hišnega najemnega in iz hišno razrednega davka. Pri vsaki vrsti so zopet veljala posebna določila za »nove« in posebna določila za »stare« hiše. Poleg tega so se pobirali na osnovni davek različni pribitki, veljala so različna določila za davčno prostost. Zakon je bil star preko 100 let in popolnjen z različnimi novelami, naredbami itd. Orienteranje glede posameznih zakonitih določil je bilo torej precej težavno in zamudno.

Z zgradarino, ki je sestavni del novega zakona o neposrednih davkih, so se predpisi za obdačenje hiš izenačili za celo državo. Priredbeno postopanje se je poenostavilo, omogočilo se je lahko orijentacijo o novih zakonitih določilih in vstvarilo s tem povoljne pogoje za poenostavitev finančne uprave, koje reforma se ravno te dni izvede.

Nova zgradarina je enoten davek, ki se odmerja po najemni vrednosti hiše, odnosno stanovanjskih prostorov. Po novem zakonu se torej hišni razredni davek ne bo več pobiral. Ta davek se je odmerjal od hiš na deželi po številu stanovanjskih prostorov in po zmerni progresivni tarifi. Proti njemu ni bilo nikakih pritožb, zato pa tudi nobenega povoda za ukinitve. Da se pa kmečko prebivalstvo na deželi obvaruje novega davčnega bremena, oprošča novi zakon hiše kmetovalcev na deželi vsakega davka, zavezuje pa novemu davku brez vsake izjeme hiše ostalih stanov.

Obdačevanje po najemni vrednosti nikakor ni idealno. Ugotavljanje najemne vrednosti za zgradbe na deželi ni lahko. Za tako ugotavljanje manjkajo skoro praviloma potrebni pogoji, to je primerno število enakih ali vsaj podobnih v najem oddanih zgradb, s katerimi naj bi se primerjala zgradba, za katero je oceniti najemno vrednost. Tam pa, kjer so take zgradbe na razpolago, je pa njihova najemna odvisna od toliko individualnih momentov, da je ocena najemne vrednosti, ki bi vstrezala dejanskim razmeram in bi ne segala preko prave mere, skoro izključena. Predvidevno ocenjevanje je tem nevarnejše, ker odloča o najemni vrednosti, ako je v dotičnem kraju le ena soba oddana v najem, davčna uprava v lastnem delokrogu.

Dobro stran kaže novi davek za vse one, ki oddajajo stanovanja v najem in plačujejo hišni najemni davek. Na 10.000 Din najemnine je znašal dosedanj hišni najemni davek 3910-20 dinarjev. Ta obremenitev se sestavlja sledeče: osnovni davek 1200 Din, edinstveni državni pribitek 840 Din, izredni državni pribitek 610-20 Din, invalidski davek 840 Din, vojaška komorska doklada 420 Din. Po novem zakonu bo znašal davek na najemnico 10.000 Din v Ljubljani po odbitku stroškov za upravo, vzdrževanje in amortizacijo v celoti 1160 Din, to je osnovni davek 960 Din in dopolnilni davek 200 Din. Vsi pribitki, ki so se do sedaj pobirali na hišni najemni davek in so osnovni davek daleko presegali, odpadejo po novem zakonu. Ta vrsta hišnih posestnikov torej z novim zakonom izdatno pridobi.

Prizadeti pa bodo z novim davkom hišni posestniki v krajih, v katerih ni bila v najem oddana polovica stano-

vanjskih prostorov in polovica hiš. Ti so do sedaj plačevali od lastnega stanovanja hišno razredni davek po tarifi, ki je znašala, na primer za 4 stanovanjske prostore s pribitki vred samo 5-53 Din. Ta, takozvana tarifna najmarina, ki je bila torej jako nizka, po novem zagonu odpade. V bodoče bodo morali hišni posestniki v vseh krajih, torej tudi na deželi, ako niso izključno kmetovalci, plačevati od lastnega stanovanja davek po najemni vrednosti. Izmera davka se bo ravnala po višini najemne vrednosti, to pa po višini najemnine, katere se plačuje za enaka ali slična, v najem oddana stanovanja v dotičnem kraju.

Še bolj bodo pa prizadeti hišni posestniki na deželi pri plačevanju davka od hiš, katere nimajo preko 3 stanovanjskih prostorov. Ako so v takih malih hišah posestniki dosedaj sami stanovali in so eden ali dva stanovanjska prostora oddajati v najem, niso plačevali hišno-najemnega davka, ki je znašal za tri stanovanjske prostore okoli treh dinarjev.

Nasprotno pa so po novem zakonu oproščene davka tvorniške in druge industrijske zgradbe, za katere se je do sedaj v mestih plačeval hišni najemni davek po najemni vrednosti dotičnih zgradb. Dalje so oproščene zgradbine delavske hiše, ki so last obrtnih, industrijskih in rudniških podjetij, ako služijo za brezplačno bivanje delavcev. Oproščene so tudi zgradbe na deželi, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za stanovanje. Pojem kmetovalec, ki ni dolžan plačevati zgradarine, zakon jako ozko tolmači. Kdor

se trajno bavi s trgovino, obrtjo ali industrijo v še tako malenkostnem obsegu, je dolžan plačevati zgradarino, čeprav so morebiti ti posli zanj samo postranskega pomena in je v glavnem kmetovalec in zemljo morebiti tudi sam obdeluje.

Davčna dolžnost za zgradarino torej ravno z ozirom na oprostitev kmetskih hiš na deželi ni splošna, kakor bi pravzaprav morala biti. Radi tega moramo vstrajati na tem, da se ob prvem noveliranju davčnega zakona za vse hiše in stanovanjske prostore, ki niso oddani v najem, hišni razredni davek znova uvede. Odmera hišnega razrednega davka je zelo enostavna in ne povzroča posebnih težav niti davčni upravi niti davkoplačevalcem. Tarifni davek po stanovanjskih prostorih bi bil s primerno valorizirano tarifo brez dvoma tudi po svojem donosu učinkovitejši, ker smo prepričani, da se bodo davčne uprave morale pri oceni najemne vrednosti držati gotovih mej, da nove zgradbine že ob prvi odmeri do cela ne diskreditirajo. Ocenjevanje najemne vrednosti se mora vsekakor ukiniti. Za vse prostore, ki niso oddani v najem, naj se vpelje tarifa, čeprav visoka, samo da se prepreči morebitne samovolje, ki so mogoče ob ocenjevanju jako relativnega pojma: najemna vrednost. Ako se je Českoslovaška zavedala težav, ki so zvezane z ocenjevanjem najemne vrednosti in je ravno radi tega ob reformi davkov pridržala primerno povišani hišni razredni davek, je za obdačevanje hiš po najemni vrednosti pri nas še manj pogojev in povoda.

Racionalizacija v naši trgovini.

(Poročilo zborničnega koncep. adj. gosp. Jurija Koceta v plenarni seji Zbornice TOI dne 5. t. m.)

Če govorimo o racionalizaciji, se moramo najprej vprašati kaj je racionalizacija, to je, treba je podati definicijo. In ta se glasi: racionalizacija je težnja, kako z najmanjšim trudom, z najmanjšimi stroški in z najmanjšo potratno časa doseči največji uspeh. To je torej bistvo racionalizacije. Racionalizacija se je najprej in najbolj dosledno izvedla v Ameriki. To pa radi tega, ker je miselnost Amerikanca docela različna od miselnosti Evropejca. Medtem ko misli Evropejec, kako drago bo stvar prodal, misli Amerikanec že a priori kaj vse mu je treba storiti, da bo mogel svoj produkt lažje, to je kolikor mogoče ceneje prodati. Nujno je, da je taka miselnost morala priveriti Amerikanca do one težnje, ki gre za tem, da se obrat poenostavi, izpopolni in razširi ter tako omogoči cenejšo prodajo.

Cisto naraven pojav pa je tudi, da se je racionalizacija najprej pojavila pri velikih podjetjih. To pa radi tega, ker se pri velikem podjetju vsako izboljšanje, vsak majhen prihranek prav hitro pozna in pomeni v končni bilanci prav znatne postavke. Tako imamo statistične podatke, da so velika podjetja, pri sicer istih danih razmerah, po izvedeni racionalizaciji dosegla 80—100% večjo rentabilnost. Za nas Slovence je pa velikega praktičnega pomena vprašanje, ali je racionalizacija potrebna in mogoča tudi pri malih obratih, v našem slučaju v mali trgovini. Ako si točno predstavljamo v začetku podano definicijo, bomo že vnaprej lahko rekli — da. Res je sicer, da pri malem obratu po nepotrebnem izgubljeni čas, delo in stroški ne predstavljajo znatne vsote, toda če pomislimo, da imamo pri nas nad 12.000 malih trgovskih obratov in če jih smatramo kot celoto, potem predstavlja celokupnost izgubljenih vrednot brezdvoma tako visoko številko, da si je niti predstavljati ne moremo. Zato je potrebno, da se začne intenzivno proučevati vprašanje, kje in v koliko je racionalizacija pri nas izvedljiva. Drugi narodi so se že davno začeli pečati s tem vprašanjem, da se pri nas to ni zgodilo, je pripisovati nerazumevanju in pomanjkanju enotne volje.

Racionalizacija v trgovini je izvedljiva na vseh poljih. Jaz govorim tukaj predvsem o mali trgovini. Raznolikost prodajalen onemogoča postaviti tukaj obče veljavno pravilo. Priznati pa moramo, da se dajo v vsaki prodajalni izvesti reforme, ki pomenijo za prodajalno in prodajalca samega veliko pridobitev oziroma korist. So gotova dela, ki jih vrši trgovec dan za dnem in ki bi se gotovo dala poenostaviti in izboljšati. To se pa ne zgodi ravno radi tega, ker dela trgovec leta in leta eno in isto takorekoč mehanično in se niti več ne vpraša, ali bi se to dalo drugače napraviti. To pa zahteva veliko pozornosti in samoopazovanja ter zanimanja za vse kar spada v trgovsko stroko ter branja strokovnih listov. Da se pri nas v tem oziru veliko greši, bom pozneje pokazal na praktičnem primeru.

K racionalizaciji moramo prištevati tudi tehnična sredstva. Ako primerjamo današnje prodajalne s prodajalnami pred desetimi leti, vidimo, da je racionalizacija, čepravno podzavestno, vendar nekoliko napredovala. Pomislimo tukaj samo na avtomatične tehtnice, ki prihranijo trgovcu veliko časa, mu omogočijo hi-

KAJ IN KOLIKO UVAŽAMO NA ČESKOSLOVAŠKO.

Naš uvoz na Českoslovaško je znašal v oktobru 36.190 ton in 5583 komadov v vrednosti 71.785.000 Kč. Od 1. januarja do dne 31. oktobra smo uvozili na Českoslovaško 242.797 ton in 64.516 komadov v vrednosti 360 milijonov 13.000 Kč. V oktobru smo uvozili na Českoslovaško največ žita, mase, moke in mlevskih izdelkov, in sicer 23.240 ton v vrednosti 42.424.000 Kč. Na drugem mestu je živa in zaklana živina v vrednosti 6.878.000 Kč, na tretjem živalski produkti v vrednosti 6.197.000 Kč, na četrtem sadje, zelenjava in industrijske rastline v vrednosti 5.742.000 Kč, na petem tobak v vrednosti 2.188.000 Kč, na šestem odpadki v vrednosti 1.692.000 Kč.

Českoslovaški izvoz v Jugoslavijo je pa znašal v oktobru 23.607 ton in 37.313 komadov v vrednosti 97 milijonov 255.000 Kč. Od 1. januarja do 31. oktobra je uvozila Českoslovaška v Jugoslavijo 153.165 ton in 316.085 komadov v vrednosti 795.427.000 Kč. Največ je uvozila v oktobru v Jugoslavijo volne in volnenih izdelkov, in sicer za 32.165.000 Kč. Na drugem mestu je železo in železnina v vrednosti 18.791.000, na tretjem volna in volneni izdelki s 13.095.000, na četrtem stroji, aparati in sestavni deli s 6 milijoni 985.000 Kč, na petem usnje in usnjeni izdelki s 4.076.000 Kč itd.

Českoslovaški uvoz v Jugoslavijo torej še vedno visoko presega njen izvoz iz Jugoslavije in to razmerje bo ostalo v glavnem neizpremenjeno, tudi če pride do trgovinske pogodbe med obema državama, kajti malo je verjetno, da bi Českoslovaška znatno znižala uvozne carine na naše poljske pridelke, ki pridejo v prvi vrsti v poštev za izvoz na Českoslovaško.

EVROPSKA SLADKORNA KAMPANJA 1928/29. JUGOSLAVIJA PRODUCIRA 127.000 TON.

F. O. Licht je objavil novo cenitev evropske sladkorne produkcije v kampanji 1928/29 in jo ceni takole: Nemčija 1.725.000 ton, Českoslovaška 1.050.000, Avstrija 110.000, Ogrska 210.000, Francija 860.000, Belgija 260.000, Holandska 310.000, Danska 165.000, Švedska 160.000, Poljska 700.000, Italija 380.000, Španija 238.000, Jugoslavija 127.000, Vel. Britanija 225.000, Rusija 1.380.000 itd., vsa Evropa skupaj 8.097.000 ton. Napram zadnji cenitvi, priobčeni 31. oktobra, je Licht svojo cenitev deloma zvišal (pri Jugoslaviji na primer za 2700 ton), pri drugih zopet jo pa znižal. Če vzamemo zraven še pridelek pesnega sladkorja v Zedinjenih državah, vidimo, da znaša pesni sladkor dobro tretjino trstnega sladkorja.

PRIDELEK OPIJA V MAKEDONIJI.

Iz Skoplja pišejo: Z opijevim makom obdelani svet v Južni Srbiji je znašal letos ca 15.000 ha, pridelek nekaj nad 200.000 kg, morfinova vsebina 12%. Doselej so eksportirali okoli 100.000 kg, s pomočjo kreditov, ki jih je dala producentom Narodna banka. V začetku kampanje je bila najnižja cena 600 do 650 dinarjev, najvišja 820 za 1 oko (ca 1-28 kg). Sedaj koleba cena med 750 do 820 Din. Od 600 vagonov so jih odpeljali 250 v notranjost dežele, 150 v Solun, druge so si pridržali producenti v špekulacijske svrhe.

Dolžnost vsakega zavednega trgovca je, da pridobi vsaj enega naročnika na »Trgovski list«!

trejše delo in so poleg tega prav lepo olupševalno sredstvo za prodajalno. Isto velja tudi o registriranih blagajnah in drugih tehničnih pripomočkih.

V zvezi s tem hočem govoriti tudi o reklamah. Imamo dobro in slabo reklamo. Splošno razširjeno mnenje je, da je vsaka dobra reklama draga, toda to je docela napačno. Lahko se izda za reklamo ogromne vsote in uspeh je ničnost. Nasprotno pa se dá s prav skromnimi sredstvi doseči prav lepe rezultate, to je pač vprašanje racionalnega dela. Za prodajalca sta izločeno okno in notranja ureditev prodajalne najučinkovitejši in skoraj edini reklamni sredstvi. V okviru tega referata mi je nemogoče govoriti natančno o izločbeni reklamah. Omenim pa samo to, da izločba, ki že cele mesece ni spremenjena, pač ne more učinkovati. Poleg tega se pri izločbah lahko izda za svetlobno reklamo, ali bolje rečeno za električni tok, ki v to služi, prav velike vsote in se ne doseže nobenega uspeha, nasprotno se pa z zelo slabim tokom, ki je prav poceni, več doseže, če je luč pravilno, to je moderni svetlobni tehniki odgovarjajoče nameščena. Tudi v notranjosti prodajalne se dá z lepo in okusno ureditvijo veliko doseči. Odjemalec mora biti neopaženo prisiljen na to, da hoče več kupiti, kakor je prvotno bil njegov namen. To se pa ne doseže na ta način, da se na ubogega odjemalca izlije celo ploho besed, ampak potreba več kupiti, se mora pri odjemalcu samemu roditi.

Sedaj pa hočem govoriti še o poglavju, ki se mu pri nas posveča zelo malo, oziroma prav nobene pažnje, je to knjigovodstvo, oziroma pismena dela. Prav veliko število trgovcev je, ki ne vodijo nobenih pravih knjig, s tem si prihranijo par dinarjev za papir in par minut časa, morajo pa to pošteno plačati, če jih davkarija po svoji mili volji obdavi, obenem pa tudi sami nimajo pregleda o dohodkih in izdatkih. Ta pregled je pa otežkočen zlasti še radi tega, ker navadno cela družina za vse potrebe jemlje iz skupne blagajne denar. Zato so pa tukaj potrebne registrirane blagajne, ki na podlagi priloge omogočijo točno kontrolo o dohodkih in izdatkih.

Tukaj sem govoril v splošnem. Sedaj pa hočem na par praktičnih primerih pokazati kako malo je pri nas sploh razvit čut racionalizacije. So to slučaj, ki pridejo do izraza v poslovanju zbornice, ki je ja v stalni zvezi s trgovstvom. Trgovska zbornica je pred par meseci dala v svojem poloficijnem glasilu »Trgovskem listu« objaviti naredbo trgovskega ministrstva, ki predpisuje, da morajo vsi trgovski potniki imeti legitimacije. Za te legitimacije je pa predpisano, da morajo prositi firme same. Zgodilo se pa je, da je prišlo od vseh potnikov 53 trgovskih potnikov, ki so zahtevali legitimacije v svojem imenu. Posledica tega je bila, da so bili odklonjeni. Ako bi bil samo eden trgovski potnik, bi se reklo to je slučaj, toda 53 ni več slučaj, ampak pravilo, bilo je to 53 izgubljenih dni in to ni malenkost. Ta slučaj spada v ono poglavje, ko sem v začetku govoril, da je pri trgovcu potrebno zlasti zanimanje in redno čitanje trgovskih strokovnih listov.

Drugi slučaj. Trgovska zbornica pošilja vprašalne pole, tako industrijskim in obrtnim podjetjem, kakor tudi trgovskim firmam. Na te vprašalne pole bi morala podjetja točno po rubrikah odgovorjati in dati čisto specificirane podatke. Tako n. pr. natančno navesti kakovost in vrsto izdelkov, kapaciteto, produkcijo itd. Na to pa dobimo navadno samo splošne odgovore, ki nam povedo preveč in premalo. Kaj to v praksi pomeni, vidimo iz sledečega: Nas vpraša iz tujine kakšna firma, da želi stopiti v trgovske stike z dobavitelji teh in teh predmetov. Namesto da bi ji na podlagi že poprej točno izpolnjenih vprašalnih pol takoj odgovorili, moramo ponovno vpraševati firme ter tako na eni strani povzročamo sebi in firmam dvojno delo, izgublamo čas in napram inozemstvu ne moremo točno in hitro poslovati. Možnost, da nam podjetnik, oziroma trgovec noče odgovoriti točno na posamezne rubrike, ker se boji, da ne bi bili njegovi interesi dovolj zavarovani, je skoro neverjetna. Če pa obstoji, je to ravno dokaz pomanjkanja gospodarske zavednosti in ta spada tudi k pojmu racionalizacije. Da je taka bojazen docela neosnovana, vidimo

iz sledečega: Dunajski Handelsmuseum prireja vsak mesec takozvane Exportleiterkonferenzen; to so sestanki šefov eksportnih oddelkov vseh velikih dunajskih trgov, na katerih si čisto odkrito drug drugemu povedo: »V tej državi, recimo v Grčiji, Rumuniji, Bolgariji smo imeli ta mesec take in take izkušnje, za pasiranje te vrste blaga so se v tej državi pojavile take in take težkoče.« — Gospoda, to je zavest, zavest, da se na tujem trgu moramo drug drugega podpirati, ker če bi kdo hotel delati drugače, bi ipso facto delal tudi proti sebi. Iz tega vidimo, da je vsaka bojazen pred točno izpolnitvijo vprašalnih pol neumestna, da, škodljiva.

Tretji slučaj. Trgovska zbornica, kakor Vam je vsem znano, izstavlja izvorna izpričevala. Na rubriki pri izvornih izpričevalih je treba zelo paziti in naša zbornica mora biti pri tem zelo rigorozna. Od podjetij pa večkrat dobimo prošnje oziroma urgence, da naj izpolnimo te rubrike po volji dotičnega podjetja, oziroma, da naj dopustimo, da bo nekatere podatke podjetje samo vpisalo v izvorno izpričevalo. To je neracionalno. S tem se izgublja čas. Spričevalo je spričevalo. Kaj si bi pa mislil zunaj svet o nas, če bi videl, da se niti na spričevala, torej na uradne dokumente ne more zanesti. Taka stvar bi pa bila tudi sicer zelo opasna, kajti v slučajih, v katerih bi zbornica ugodila želji posameznih podjetij, bi se prav lahko in tudi skoro gotovo zgodilo, da bi carinarnica, recimo iz Trsta ali iz Francije vrnila dotično izvorno izpričevalo podjetju nazaj s pripombo, da naj dá svoje naknadno v izvorno izpričevalo unešene postavke od zbornice uradno potrditi. V praksi bi se to reklo, da bi blago ležalo v tujini 10 do 12 dni in bi bilo treba plačati v tuji valuti ležarino.

Na podlagi tega vidimo, da je racionalizacija pri nas zelo potrebna. Jaz sem pa govoril o racionalizaciji predvsem zato, ker se pri nas o njej veliko govori, toda navadno se jo nejasno, da celo napačno pojmuje. Nekateri si predstavljajo pod racionalizacijo vedno upeljavanje novih strojev, drugi zopet smatrajo racionalizacijo za koncentracijo, to je karteliranje ali z drugimi besedami horizontalna industrijska zveza, tretji si zopet predstavljajo pod racionalizacijo takozvani fordizem, toda vse to ne zadene bistva stvari. Bistvo racionalizacije je aplikacija gospodarskega principa, ki bazira na tem, da se vsi nepotrebni stroški, vsako nepotrebno delo in nepotrebni čas izloči, eliminira in da v tem cilju vse v istem obratu delujoče osebe razumno in sporazumno delajo, to je socialna racionalizacija. In taka racionalizacija je mogoča v vsakem, tudi najmanjšem obratu. Bistveno pri racionalizaciji je torej gospodarski duh. Cilj racionalizacije je torej usmeritev pravega pojmovanja svoje gospodarske funkcije. Z racionalizacijo se znižajo produktivski, obratni in režijski stroški na najnižjo vsoto, s tem se pa znižajo tudi cene, tako se koristi konsumentu, koristi se splošnosti. Z racionalizacijo se rešijo torej vrednote, ki so v korist tako posameznika, kakor tudi celote. Radi tega je potrebna racionalizacija, zlasti pri nas Slovincih in sicer prvič zato, ker je sposobna pridobiti našemu trgovstvu oni ugled, kakor ga služi. Z racionalizacijo, to je s pravim pojmovanjem trgovstva, bo pa vzrastel tudi ugled trgovstva v oni meri, kakor so si ga že pridobili trgovci pri drugih narodih. Zato vidimo, kako v Ameriki osebe iz trgovskega stanu dosežejo najvišje, tudi politične časti. Na drugi strani zavzemajo v Angliji trgovci odlična mesta, da ne govorim o Norvežanih in Švedih, pri katerih so trgovci nosilci kulture in ki prednjačijo in tudi v moralnem pogledu najbolj visoko stoje in so tudi od vseh drugih stanov najbolj spoštovani. To je prvo. Drugič je pa racionalizacija za nas zato potrebna, ker smo mi Slovinci že po naravi poklicani za to, da vršimo posredovalno, torej eminentno trgovsko vlogo med zapadom na eni ter Balkanom in orijentom na drugi strani. To poslanstvo pa bomo obdržali le, če bomo pazili na vsak drobec svojih sil, če se bo vsak pojedin trgovec zavedal, da je član velike in narodno gospodarsko važne in koristne organizacije in da mora kot tak v omenjenem smislu po vseh svojih močeh sodelovati. To je drugo.

In tretjič: Videli smo, da je racionalizacija potrebna v trgovini, ravno tako pa

je potrebna in vse to kar sem rekel za trgovino, velja tudi za industrijo in obrt. To je tudi pravce, ki si ga je začrtala naša zbornica. Radi tega je tudi postavila ta referat na dnevni red. Toda ne samo to, naša zbornica si je dobro v svesti, da je popolni uspeh le takrat zagotovljen, če se celokupnost, torej vsi sloji, da, cel narod zaveda važnosti tega vprašanja, če je cel narod prežet od racionalizacije, to je od gospodarskega duha. Ta duh leži nam Slovincem, kolikor koliko že v naravi. Povojna doba nas je sicer pokvarila, toda sedaj moramo ta duh zopet vzbuditi, postati moramo ljudje inicijativnega, kvalitativnega dela, ker nas je malo. Zato velja prav za vse, da nam racionalizacija ne sme biti samo pojem, ampak program, po katerem moramo delati in katerega se moramo držati.

EVROPSKA FORDOVA CENTRALA.

Evropske Fordove podružnice bodo v najbližjem času združili v podjetje, ki bo imelo svoj sedež v Londonu. Ime mu bo »Ford Motor Co Ltd.«. Podjetje bo vsebovalo vse evropske podružnice, glavnicu mu bo znašala najbrž okoli 7 milijonov funtov (okoli 1900 milijonov dinarjev). V upravnem svetu bosta H. Ford in njegov sin. 60 odstotkov glavnice bo dala ameriška ustanovitvena družba, 40 odstotkov bodo javno emitirali.

* * *

BOJ ANGLIJE PROTI INOZEMSKI KONKURENCI V BOMBAŽEVI TRGOVINI.

Z naslovom »Eastern Textile Association Ltd« se je ustanovila v Angliji velika zasebna družba, koje namen označajo listi kot prvi poskus združitve v Angliji v boju proti inozemskemu tekmovanju v trgovini z bombaževim blagom, zlasti v Vzhodni Aziji. Pošiljali bodo bombažev blago v inozemstvo ob skupnem sodelovanju predilnic, tovarnarjev, trgovcev, belarjev, barvarjev in ladijskih lastnikov. Udeležene tvrdke kontrolirajo 300.000 vreten.

* * *

ANGLEŠKA VOLNENA INDUSTRIJA ZAHTEVA ZAŠČITNO CARINO.

V Bradfordu, središču angleške volnena industrije, so imeli podjetniki in delavci skupno konferenco in so sklenili vložiti na vlado spomenico za uvedbo zaščitne carine na import volnenega oblačila. A carina bi bila omejena samo na gotove vrste blaga in bi jo pozneje tudi takoj opustili, če bi se izkazala za enega od obeh kontrahentov škodljiva.

* * *

COOLIDGE PREDSEDNIK ZAVODA FEDERAL OIL?

»Herald Tribune« prinaša poročilo, da nameravajo vplivni krogi ameriške petrolejske industrije ponuditi v bodoči seji zavoda American Federal Oil, predsedniku Coolidgeu predsedstvo zavoda. Seja se bo vršila v začetku decembra v Chicago. Dosedanje sondiranje članov je izkazalo splošno priprtitev k temu načrtu, in je odvisno le od Coolidgea samega, če se bo načrt izpeljal. Ameriška petrolejska industrija upa, da bo Coolidgeov ugled olajšal uvedbo produktivne omejitve s soglasanjem zvezne vlade ter da bo omogočil rešitev mednarodnih problemov v zvezi z inozemskimi interesi ameriške petrolejske industrije. Kakor opetovano poročamo, se ameriška petrolejska industrija z vsemi sredstvi trudi, da obdrži svoj svetovni monopol. Coolidge kot predsednik omenjenega zavoda naj bi bilo eno od sredstev.

* * *

FINANCIRANJE POLJSKE SLADKORNE INDUSTRIJE.

Ob začetku letošnje kampanje je dobila poljska sladkorna industrija od angleških bank (na čelu jim British Overseas Bank) kredit 900.000 funtov in od nedavno ustanovljene bruseljske Union Financière Polonaise kredit 200.000 funtov. Overseas-banka (overseas = izgovori oversi = Übersee = prek morje), da na leto okoli 3 milj. funtov kredita; to je čisti finančni kredit po 7% na leto.

Mellon o Ameriki.

Pred novo dobo prosperitete.

John F. Sinclair je obiskal Mellona, zakladnega tajnika Zedinjenih držav Severne Amerike. Mellon je star 73 let, a jih ne kaže; oči njegove so nenavadno živahne, obraz mu je svež. Železna je njegova volja.

»Govorili ste o velikih ekonomskih silah, ki imajo tak vpliv na blagostanje posameznika. Kaj je to?«

»Mislim sem pri tem v prvi vrsti na produkcijo in na konsum, na vse one vplive, ki morejo nakupno moč ali dvigniti ali jo pa zmanjšati. Visoke mezde so gotovo važen moment. Odvisne so od povpraševanja konsumentov po blagu, ki ga delavec producira. Potrebna je pri tem tudi primerna politika vlade. Zdravo pospeševanje produkcije in prodaje poljedelskih produktov more nakupno moč zelo pospešiti in ohraniti.«

»Vidite li kakšne znake o popuščenju sedanje industrijske aktivite?«

»Ne vidim nobenih znakov ponehanja industrije. Večina industrij more uravnati svojo produkcijo bolj ali manj po povpraševanju. Dokler se uporablja pametna previdnost in se ne nakopičijo prevelike zaloge, ni nobenega vzroka za bojazen.«

»Kateri so po Vašem mnenju činitelji, ki so v zadnjih petih ali šestih letih privedli do nenavadnega in posebnovrstnega blagostanja, ki ga ima ameriška industrija?«

»Deloma je to blagostanje seveda posledica povojnih razmer. Najprvo smo morali preživeti dobo »čiščenja«. Morali smo spraviti v red našo imovino, morali smo se otresti vojnih davkov, morali smo urediti notranje in zunanje državne dolge in morali smo pomagati evropskim vrednotam pri stabilizaciji. To je po večini opravljeno. V zadnjih dveh ali treh letih smo nato stopili v novo konstruktivno dobo. V vojni zgubljena leta smo več kot nadomestili in moremo sedaj pričakovati, da bo naravna rast tako glede prebivalstva kot glede bogastva dospela do višine, ki je ni dosegel desletje noben narod, ne naš in ne katerikoli drug.

Naši narodni dohodki so prekoračili vsoto 90 milijard dolarjev in se hitro bližajo stoti milijardi. Z drugo besedo: vsak moški in vsaka ženska in vsak otrok ima pri nas na leto 765 dolarjev dohodkov (po naše: 43.000 dinarjev na leto ali skoraj 3600 dinarjev na mesec, torej toliko kot že prav visok naš uradnik). Od teh narodnih dohodkov se kopičijo vedno večji zneski kot prihranki. Naši naravni zakladi niso izčrpani, in, če ne računimo z vojskami in drugimi nadlogami, ne vidim nobenega vzroka, zakaj se naš sedanji dvig ne bi nadaljeval. Z imenom prosperiteta razumem nadaljevanje splošnega blagostanja v vsej državi in stalno boljšanje naših življenjskih razmer; in, kakor rečeno, ne vidim nobenega vzroka, zakaj bi se to ne nadaljevalo. Predpogoj seveda je ta, da delamo tudi vnaprej po preskušanih konservativnih gospodarskih načelih. Vlada mora skrbeti za to, da se kot v preteklih letih vrši razvoj tudi v bodoče v zdravih razmerah. Paziti moramo na pravilno carinsko in priseljeniško politiko in pa na potrebe poljedelstva.«

»Ali bo Amerika kot upniška dežela še dolgo časa primorana, da bo posojala svojim dolžnikom denar v velikem obsegu?«

»Mi bomo še nadalje posojali inozemstvu velike vsote. Prihranki ameriškega naroda se morajo uporabiti, in zato bo Amerika nadaljevala z denarnimi investicijami povsod tam, kjer je upanje, da dobi za svoj denar dobre obresti.

O važnosti odplačevanja dolgov za svetovno trgovino se veliko preveč govori. V zadnjem finančnem letu je znašala vsota, ki so nam jo plačale na obrestih in na glavnici inozemske vlade, 209 milijonov dolarjev. V istem času je prekoračil naš uvoz štiri milijarde dolarjev, in več kot 65 odstotkov blaga je prišlo k nam brez vsake carine. (Tu je pozabil Mellon name-noma dve točki: govori samo o vla-

Priporočajte, prosim, svojim odjemalcem priljubljene

Razpečuje v kraljevini SHS Fran Ksav. Lešnik, Maribor, Cankarjeva 6

MAGGI-jeve izdelke za juhe.

Lahka prodaja!
Dober zaslužek!

dah, ki so odplačevale dolg in ne tudi o drugih juridičnih osebah; govori le o uvozu v Ameriko in ne tudi o izvozu iz Amerike.) Pride zraven še, da so Amerikanci na svojih inozemskih potovanjih izdali v zadnjem letu okoli 700 milijonov dolarjev. (To je res; a so se tudi veliko naučili in s tem pripomogli k poznejšemu razvoju države.)

»Ali mislite, da vpliva ameriška prosperiteta direktno na položaj v Evropi in na vprašanje o vojnih dolgovih?«

»Prav gotovo je ameriška nakupna moč eden najvažnejših činiteljev v ozdravljenju in bodočem napredku Evrope. Čeprav znaša prebivalstvo Zedinjenih držav komaj 7 odstotkov svetovnega prebivalstva, smo konsumirali v zadnjem letu 48 odstotkov vse svetovne produkcije kave, 53 odstotkov produkcije čina, 56 odstotkov surovega kavčuka, 21 odstotkov sladkorja, 72 odstotkov surove svile, 36 odstotkov premoga, 42 odstotkov železa, 47 odstotkov bakra in 69 odstotkov surovega petroleja. Od 30 milijonov avtomobilov jih imamo mi 23 milijonov (77 odstotkov). To je majhna primera za dokaz, kaj pomeni ameriška nakupna moč ne samo za nas, temveč tudi za Evropo in za ves ostali svet.«

»Kako bo na to nakupno moč vplival dvig cen v najbolj važnih blagov-

nih vrstah, ki ga pričakujejo v bodočih dvanajstih mesecih?«

»O takih stvarih navadno nič ne prorokujem. Če pregledujemo dejstva produkcije in konsuma, so domneve obojih opravičene. Sedanji položaj mi pravi, da je na razpolago dosti denarja. Ni nobene neposredne nevarnosti, da bi poglajlo povpraševanje cene tako navzgor, da bi bila ponehanje aktivitet in padec cen neizogibna. V industrijskem svetu poteka vse precej gladko, in to je seveda najbolje.«

»Mislite li, da bo predsednik Hoover mogel delovati v interesu stabiliziranja razmer v industriji in v trgovini?«

»Ne pričakujem, da bi mogel napraviti Hoover to, kar je nemogoče; mislim pa, da ima za svojo nalogo posebne talente analize in organizacije, ki jih sedaj v prvi vrsti potrebujemo. Ko je vodil trgovski oddelek, je že deloma pokazal, kaj zna. Njegove možnosti so sedaj, ko je poklican na najvažnejše mesto sveta, prav zelo povečane.«

»In Vi sami, kako je z Vami v bodoči vladi?«

»To je pa nekaj drugega,« je dejal Mellon in se je poslovil od poročevalca.

Iz vsega vidimo, da bo šlo v bodoče dajanje in prejemanje kreditov tako naprej kot je šlo doslej.

Iz predsedstvenega poročila Zbornice TOI.

(Iz poročila, ki ga je podal zbornični predsednik g. Ivan Jelačin v plenarni seji dne 5. t. m.)

(Nadaljevanje.)

F. Reforma železniških tarif.

Iz kratkega obrisa konjunktura, ki sem Vam ga ravnokar podal, razvidite, da zahteva tendenca kupčevanja vedno bolj znižanja cen. Vračamo se polagoma v mirodobne prilike in v tej fazi razvoja nam vsako novo breme, ki zadene naše gospodarstvo, lahko pokvari račun in izloči to ali ono panogo iz možnosti konkurence. Zato je temu vprašanju posvečala zbornica prav posebno pažnjo. Naše gospodarstvo ima v prihodnjem letu računati z novimi bremenmi v dveh smereh. Na eni strani je že dolgo napovedovano povišanje železniških tarif, na drugi strani pa so nekatere nove oblastne davščine, ki so bile sprejete pretekli mesec od oblastnih skupščin.

O naših železnicah se trdi, da obratujejo vedno z deficitom. Pozitivnih dokazov o tem ni, ker nimamo računskih zaključkov. Lani se je ta primanjkljaj cenil na ca 400 milijonov dinarjev. Izkazani primanjkljaj je dal med drugim povod, da se zahteva tudi povišanje železniških tarif v svrhu delnega kritja izkazanih primanjkljajev. Tarifni odbor je to zahtevo ministrstva železnic odklonil in v dokumentiranem poročilu dokazal, da železniške tarife niso vzrok obratnih deficitov, marveč, da jim je vzrok ne-normalna sestava proračuna državnih železnic. V tej spomenici je tarifni odbor tudi s številkami objasn timer, da sedanje tarife v mnogem oziru, ne samo da niso prenizke, marveč, da so celo tako nesorazmerno visoke, da ovirajo razvoj mnogih panog našega gospodarstva.

Generalna direkcija državnih železnic je izdelala glede izvedbe nameravanega povišanja železniških tarif več načrtov. Načrt, ki je bil predložen tarifnemu odboru lansko leto, je naletel na uničujočo stvarno kritiko in ga je moralo ministrstvo umakniti. Letošnji načrt, ki je bistveno boljši, predvideva ukinitve ugodnostnega barema 29, o katerem je nedvomno, da stoji globoko pod režijskimi stroški. Po tem baremu se je dosedaj pre-

važalo drva v Vojvodino ter bauksit, rude, opeko in drva v izvoznem prometu. Posledica ukinitve barema 29 je potreba znatne pregrupacije onih vrst blaga, ki tarifira po najnižjih ugodnostnih tarifah. To so predvsem industrijske surovine in premog. Da bi se posledice te pregrupacije surovinskih predmetov, pri katerih igra vsaka, tudi najmanjša izprememba vozarine veliko vlogo in ima za prizade panoge gospodarstva dalekosežne posledice, ublažile, predvideva načrt interpelacijo novih baremov in sicer med sedanjimi blagovnimi razredi 25 in 26 uvedbo novega umesnega barema in med razredi 27 in 28 pa uvedbo dveh novih umesnih baremov, tako, da bo skupno število ugodnostnih razredov znašalo 31. Celotni nivo blagovne tarife do razreda 26 se ima po tem načrtu povišati za 5%. S tem povišanjem upa železniška uprava povečati svoje dohodke za 140 milijonov dinarjev in se lahko ceni, da bi od te vsote odpadlo na gospodarstvo v Sloveniji najmanj 53 milijonov dinarjev, kar predstavlja v dobi stabilizacije veliko in težko zmagljivo novo breme.

Opisani načrt je bil predmet tritedenske razprave v tarifnem odboru. Zbornični delegat je zastopal stališče, da je povišanje tarif v svrhu delnega prispevka h kritju deficita nedopustno in da se imajo dohodki iz povišanja, če se že mora izvesti, porabiti izključno za zboljšanje sedanjih neveselčnih prometnih razmer. V podrobni razpravi pa je z izčrpnim statističnim dokazilnim materialom predložil posledice nameravanih povišanj za konkurenčnost naše industrije in trgovine in na podlagi tega dosegel, da se je načrt v važnih točkah izpremenil in omilil. Uveljavljenje povišanja tarif, ki je bilo prvotno nameravano že s 1. oktobrom, je bilo na zahtevo tarifnega odbora odloženo na prihodnje leto.

Zbornica nadalje proučuje tarifni problem ter je izvršila v to svrhu pisne ankete, ki so nam dale bogato gradivo na razpolago ter bomo skušali prejete predloge v toku razprav uveljaviti, da se potom postopne tarifne reforme sistem naših izvoznih in izjemnih tarif dopolni tako, da bodo vse važne panoge naše gospodarske produkcije v njem primerno upošte-vane.

Pri tej priliki moram opozoriti, da

je reševanje tarifnega problema, baš s stališča slovenskih razmer, ker leži zbornično področje na periferiji države, oddaljeno od tržišč za svoje proizvode, odrezano od plovni rek in z neugodnimi zvezami z morjem, posebn pa vsled komplicirane surovinske strukture naše države, izredno težavno, ker se morajo surovine in izdelki prevažati na mnogo večje razdalje kot v drugih državah.

(Nadaljevanje sledi.)

Premog, drva, koks, kovaški premog in oglje »ILIRIJA«

Vilharjeva cesta (za Glavnim kol.),
Kralja Petra trg 8. Miklošičeva c. 4
Telefon štev. 2820.

Trgovina.

Cene umetne svile. Mednarodna zveza umetne svile bo imela te dni konferenco in se bo posvetovala o cenah. Nikakor pa ni misliti, da se bodo cene v bližnjem času bistveno znižale. Pač pa mislijo, da znižajo za par točk ceno za manj vredne vrste. O znižanju se je v zadnjem času veliko govorilo, in vidimo, da ne bo tako hudo.

Posledica oprostitve kavčukovega izvoza. Z mesecem oktobrom se je končala šestletna doba v restrikciji izvoza surovega kavčuka iz Britanskih Malajskih držav. Iz Singapura prihaja sedaj vest, da je znašal izvoz surovega kavčuka v novembru 68.000 ton, dočim je znašal v oktobru — zadnjem mesecu restrikcije — samo 24.500 ton. Novemberski izvoz je nekoliko manjši kot so rekle prve cenitve.

Žito. Cene žita na evropskem kontinentu so v zadnjem času pod pritiskom prekomorskih trgov padle. Kanadski pool je prodal v letu 1927/28 216 milijonov bušlov pšenice in nekaj milijonov bušlov drugega žita. Povprečna cena, po kateri je pool prodajal, se je dvignila od 1 dolarja v letu 1923 na 1.42 dolarja v letu 1928. Izvozni previšek kanadskega pridelka znaša ca 40 odstotkov vsega svetovnega izvoznega previška.

Nemško in drugo avtomobilstvo. Zunanjetrgovska bilanca glede osebnih avtomobilov v Nemčiji je pasivna, glede tovornih avtomobilov od leta 1925 naprej aktivna. Eksportirani osebni avtomobili so imeli leta 1927 povprečno vrednost 6100 mark, importirani 5000 mark. V letu 1927 importirani osebni avtomobili so prišli 47% iz Zedinjenih držav, 22 iz Italije, 13 iz Avstrije, 11 iz Francije itd. Od eksportiranih nemških avtomobilov leta 1927 je šlo 13% v Avstrijo, 12% v Švico, 10% na Ogrsko itd. — V Italiji so zgradili leta 1927 okoli 55.000 avtomobilov, v prvi vrsti osebnih. Okoli 80% osebnih avtomobilov je napravilo podjetje Fiat. Vsled gospodarske depresije je bilo leta 1927 zgrajenih 16% manj avtomobilov kot v letu 1926. Glavni izvoz leta 1927 je šel v Vel. Britanijo, Francijo, Nemčijo in Švico. Produkcija avtomobilov v drugih najvažnejših srednjeevropskih produkcijskih deželah — Avstrija, Češkoslovaška in Švica — se dviga. Prav tako se dviga uvoz avtomobilov in avtobusov v Jugoslavijo.

Industrija.

Mednarodni kartel cinka. Ameriški producenti cinka so izrekli svojo načelno pripravljenost za sodelovanje z evropskim cinkovim kartelom. Za sredo tega meseca je sklicana v Bruselj konferenca evropskih producentov cinka, na koji bodo razpravljali o ustanovitvi mednarodnega sindikata; dosedanji cinkovni urad je služil samo statističnim namenom. V Bruselj bodo prišli tudi ameriški zastopniki, in ni spričo izjave ameriških producentov nobenega dvoma, da se bo glede sindikata dosegel sporazum. Ameriški zastopniki so opremljeni z zadostnimi pooblastili, ki jim omogočajo odločilne korake. To tembolj, ker so se tudi kanadski in avstralski producenti izrekli solidarnim z dosedanjimi odredbami.

Denarstvo.

Turški predvojni dolгови. V Parizu so se končno domenili glede turških predvojnih dolgov, in turška zbornica je z dvema malima pridržkoma dogovor ratificirala. S tem pa je za 86 milijonov funtov turških predvojnih dolgov zakonito določeno, kako se bodo polagoma obrestovali in amortizirali. Za ostalih 47 milijonov so se obvezale glede odplačila štirinajstere nasledstvene države, ki se večinoma že identificirajo s pariškim dogovorom. Odplačevanje se ne bo vršilo popolnoma enakomerno.

RAZNO.

Adapejska dela na Ljubljanskem velesejmu. Ljubljanski velesejem je v teku svojega devetletnega usvarjanja dokazal, da je postal trajna in neobhodno potrebna ustanova. Zato se je uprava velesejma odločila, da adaptira razstavne zgradbe in pisarniške prostore. Predvsem betonira vse fundamente razstavnih paviljonov tako, da zemeljska vlaga ne bo več mogla razjedati lesa. Popraviti namerava strehe in prezidati pisarniško poslopje, da bo kot solidna zgradba uporabljiva tudi v zimskem času, ko se vrše pripravljala dela za prihodnje letne prireditve. Za te adaptacije si je izbrala sedanjo mirno dobo in tako se dela na sejmšišču s polno paro. S to adaptacijo se bodo sedanje provizorične zgradbe preuredile v trajnejše, za daljšo dobo let.

Amerika za mednarodno petrolejsko ureditev. Na letnem zborovanju ameriškega petrolejskega zavoda v Chicago je poudarjal Byles, predsednik Tidewater Oil Co., potrebo smotrene ureditve v svetovni petrolejski produkciji, ker se more le z mednarodnim sodelovanjem rešiti problem nadprodukcije. Tudi dosedanje izjave Cadmana, predsednika Anglo Persian Coe, govorijo o pripravljenosti vodilnih petrolejskih krogov za omejitev produkcije.

Anglija še ni zrela za evropski premogovni sporazum. Poslovno poročilo Renko-westfalskega premogovnega sindikata piše: Povsod beremo o nasvetih glede mednarodnega dogovora o izvozu premoga. Tudi mi smatramo to misel za tako enostavno in nujno, da se bo gotovo enkrat uresničila. Zato pozdravljamo spojitve v angleškem premogarstvu kot etape na tem potu. Pri tem pa ne smemo prezreti, da v Angliji razmere za dosedaj mednarodnega sporazuma še niso zrele, temveč da prevladuje celo volja za boj in da se ta volja tudi praktično uveljavlja; in to s pomočjo vlade, ki je kljub slabim skušnjam leta 1926 zopet prišla na pot subvencij.

Tedensko poročilo javne borze dela v Ljubljani. Stanje pri javni borzi dela v Ljubljani od 1. decembra do 7. decembra 1928. 1. Iskalo je dela: a) iz prejšnjega tedna preostalo: moških 494, žensk 362, vseh 856; b) iz tega tedna novo prijavljenih: moških 157, žensk 20, vseh 177, skupaj moških 651, žensk 382, vseh 1033. 2. Ponudeno delo za: moških 52, žensk 11, vseh 63. 3. Izvršenih posredovanj: moških 41, žensk 9, vseh 50. 4. Odpotovalo: moških 76, ženska 1, vseh 77. 5. Odpadlo: moških 26, žensk 5, vseh 31. Koncem tedna ostalo v evidenci: moških 508, žensk 367, vseh 875.

Borza dela v Mariboru. Od 9. do 15. t. m. je dela iskalo 166 oseb, službenih mest je bilo 86 prostih, delo je dobilo 63 oseb in sicer 30 moških in 33 žensk, odpotovalo jih je 33, odpadlo pa 43, koncem tedna je ostalo še 698 oseb v evidenci. Od 1. januarja do 15. decembra

je dela iskalo 8742 oseb, 4523 službenih mest je bilo prostih, 3205 oseb je dobilo delo, 1882 jih je odpotovalo, 2957 pa odpadlo.

Pri Borzi dela v Mariboru dobijo delo: 2 hlapca, 3 viničarji, 2 majarja, 1 mlinar, 2 mizarja, 1 klepar, 3 mehaniki, 2 ključavničarja, 3 železostugarji, 1 električar, 4 vrtnarji, 2 čevljarja, več vajencev (mizarske, čevlarske, kolarske, tapetniške in pekarske obrti) in tudi 5 kmečkih dekel, 7 služkinj, 5 kuharic, 1 gospodinja v župnišče v Bosno, 1 sobarica, 1 postrežnica, 1 raznašalka časopisov, 2 podnatakarici, 1 servirka, 20 šivilj za perilo, 1 šivilja za obleko, 1 perfektna likarica, 1 trgovska poslovodkinja, samostalna moč, 2 varuški, 8 vajenk za šivanje oblek in perila.

MEDNARODNI DENARNI TRG.

Iz krogov zlatarjev pišejo: Jesenska kupčija na raznih demantnih trgih se je začela letos zelo kmalu in živahno. Že od avgusta naprej se opaža dvigajoče se prodajno in kupčijsko delovanje. Cene so na vsej črti poskočile. Velike težke kamne si dobil le s težavo in po najvišjih cenah; celo najnavadnejše kvalitete so se podražile, a so morali pač v oktobru in v začetku novembra v ceni nekoliko popustiti, ko kupčija ni bila prav čisto tako živahna kot v prejšnjem mesecu. Sprememba v denarni trgovini v letošnjem letu ima svoj vzrok v predsednikovi volitvi v Severni Ameriki. Amerika je kmalu nakupila, tik pred volitvami (6. novembra so bile volitve) je pa kakor povsod drugod nakupe omejila. Na demantnih trgih pa mislijo na ameriške kupe tudi še sedaj po volitvah, in sicer vsled bližajočega se Božiča. Tudi evropski nakupovalci so se letos bolj

javljali kot v preteklih letih; na eni strani je nastopila v evropskih deželah po vojnih in inflacijskih letih zopet neka gotova stabilizacija in razstoča kupna moč, na drugi strani je pa prišel letos briljant zopet bolj v modo kot v preteklih letih.

Produkcija demantov je po zadnjih uradnih poročilih s 6.950.000 karati prvič zopet dosegla produkcijo zadnjega predvojnega leta 1913, ki je znašala 6.600.000 karatov. 1 karat je ca 200 miligramov, 5 karatov torej 1 gram, 5000 karatov 1 kg. Glavni demantni producent je Južna Afrika s 4.708.000 karati napram 5.300.000 karatom v letu 1913. Pri tem moramo upoštevati, da je znašala aluvialna (naplavitvena) produkcija v Južni Africi leta 1913 samo 5% vse produkcije, sedaj pa da znaša okoli 50 odstotkov. Aluvialna najdišča so v splošnem dosti prej izčrpana kot demantni rudniki, tako da je pričakovati v bodočih letih po dvigu aluvialne produkcije zopetnega njenega nazadovanja.

Pri tem ima Južnoafriška zveza prav posebno politiko v demantni produkciji. Ravnovesje njenega proračuna zavisi prav od te produkcije. To finančno prednost si hoče država trajno zagotoviti. Produkcija je omejena po zakonu o žlahtnih kamnih in je pod državno kontrolo; prav tako določitev cen. Velik del v letih 1926 in 1927 na novo odkritih demantnih najdišč je državna last, tako tudi velika najdišča v deželi Mamequa ob izlivu reke Oranje, ki so jih v letu 1926/27 tudi že izkoriščali. Tam najdeni demanti pridejo v državne shrambe in pridejo le po potrebi na trg. Obenem si ustanavlja tam Južnoafriška zveza surovinsko podlago za novo ustanovljeno industrijo brušenja demantov, ker se hoče

kakor povsod drugod tudi v tem oziru osamosvojiti in se znebiti Evrope in ker hoče surovi material sama predelovati. Če se bo Južnoafriški zvezi ta načrt posrečil, bo dobila na denarnem trgu skoraj absolutno gopostvo in bi bila država za dolgo dobo rešena vseh finančnih proračunskih skrbi. Iz demantne industrije bi mogla doseči dohodke, ki bi jih ne mogla z določitvijo in držanjem demantnih cen po svoji volji izmeriti, seveda do gotove meje. Evropski demantni trgi Amsterdam, Antverp itd. zasledujejo to ustanovitveno gibanje z veliko skrbjo.

TRŽNA POROČILA.

BAKER, SVINEC, CINK, CIN, ALUMINIJ.

Kakor poročamo na drugem mestu, ima spojitveno gibanje evropskih in ameriških producentov cinka uspeh. Cene pričenjajo z dvigajočo se tendenco, konsum je začel mrličasto nakupovati. Zato mislijo, da bo dosegel cink v dolednem času precej visoko ceno.

V svincu je nastopilo na londonskem trgu veliko pomanjkanje, ki ga bodo pa nove pošiljave teh dni kmalu omilile. Kakor vse kaže, se bosta ponudba in povpraševanje izenačila, kar bi dovedlo do stabilizacije cen.

Standard bakra se je zelo utrdil, kar je posledica živahne prodaje. Zanimivo pri tem je dejstvo, da je nakupila v zadnjem času velike množine južnoevropske sulfatne fabrikacije. Glede elektrolita se je pa pojavila v Evropi mirnejša tendenca, kar ima svoj vzrok v prenasitosti trga.

V cinu se špekulacija trajno trudi, da vzame s trga večje množine. S tem se zaloge zelo pomnožijo, kar bo prej ali slej povzročilo padec cen. To tem bolj,

ker je konsum napram cinu še nadalje pasiven. Ne glede na vse to pa špekulacija v sedanjih razmerah najbrž že zato ne bo mogla doseči višjih cen, ker ne razpolaga s potrebno glavnico, da bi še nadalje v dosedanji izmeri nakupovala.

Povsod po svetu gradijo nove tovarne za produkcijo aluminija. Povpraševanje po boksitu se dviga; na boksitu bogate dežele ga pa nič kaj rade ne oddajajo. O tem je priobčil »Trgovski list« že daljši članek.

* * *

MARIBORSKI TRG, DNE 15. DECEMBRA 1928.

Na trgu je bilo 78 slaninarjev, 14 s krompirjem, zelnatimi glavami in čebulo naloženih voz, radi bližajočih se božičnih praznikov je bil trg tudi drugače dobro založen in obiskan. Cene mesu in mesnim izdelkom so ostale neizpremenjene.

Perutnine in drugih domačih živali je bilo okoli 1000 komadov. Tudi tukaj se cene znatno niso izpremenile in so ostale še vedno visoke. Te so bile za piščance po 15–30, za gosi in race 60–80, za purane pa 80 do 175 Din za komad. Domači zajci so se prodajali po 15 Din komad.

Cena divjačini je bila 20–25, srni pa 40 do 45 Din za kg, divji zajci 50 Din, fazani 40–45 za komad.

Morske ribe 20–28 Din za kg. Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, cvetlice, božena drevesca. Cene: krompirju 150–175, kislemu zelju 5, kisli repi 3, svežemu zelju 250–3, maslu 40–65 Din za kg, jabolkom 4–7, hruškam 8–12, pesušenim slivam 10–12 Din za kg, pomarančam 1 do 250, limonam 1–150 Din za komad. Cvetlicam 050–2, (francoskim 6–7) Din za komad.

Lesena in lončena roba 1–100, Din, brezove metle 225–5 Din za komad, koruzna slama Din 28–35 Din vreča.

Seno in slama na mariborskem trgu. Kmetje so pripeljali v sredo 12. t. m. 11 vozov sena, 3 ovave, 4 slame, v soboto 15 t. m. pa 9 vozov sena, 2 voza ovave in 5 vozov slame na trg. Cene so bile senu 130–165, ovavi 110 do 140, slami pa 50–70 Din za 100 kg.

Ivan Hribar:

157

Moji spomini.

Videl sem tudi, da so v politični odgoji mestnega stanovništva prišle do veljave metode, ki so bile silno različne od mojih. Jaz sem deloval na buditev narodne zavednosti in sem zato skrbel za prireditve in manifestacije, ki so jo imele podžigati. Nova mestna uprava jela je podčrtavati avstrijski patriotizem. Tako sem, ko sem se bil dne 23. maja 1912. leta vrnil z nekega potovanja po Bosni, našel vso Ljubljano v zastavah. Ker mi iz časniških poročil ni bil znan nikakšen povod za takšno svečano razpoloženje Ljubljančanov, vprašal sem kaj to pomeni in izvedel, da je župan povabil mestno prebivalstvo, naj okraši hiše z zastavami zato, da se počaste častniki, ki so prišli na zeleni bajer streljati. To pa v dobi, ko so še krvavele rane izza 20. septembra 1908!

In — nemirnežu, krkšen sem — me je obšla želja, da zapustim to hiperpatriotično ozračje. Saj sem sicer itak bival veliko zunaj Ljubljane. Deloma v Cerkljah, deloma na potovanju po opravkih svojega poklica. A bila mi je dana možnost, da se iz Ljubljane čisto umaknem.

Takrat, ko sem se odločil, da odstopim mestnemu magistratu svojo knjižnico, da jo hrani za bodoče ljubljansko vseučilišče, dejal sem dr. Trillerju, ki mi je na tej odločbi gratuloval, da imam le še eno željo: da bi mi bilo mogoče zapustiti svojemu narodu kako veliko ustanovo.

Slučaj je nanesel, da se mi je ponudila prilika do zaslužka, ki bi mi bil omogočal napraviti tako ustanovo. Deželna vlada za Bosno in Hercegovino razpisala je bila v takimenovanem Steinbeisovem »kraljestvu« v gozdnih okrajih Šiša, Palež in Bobinjak pri Ključu dražbo za 460.000 m³ smrekovega gozda. Ko sem bil na to opozorjen, sestavljal sem konsorcij iz odvetnika dr. Danila Dimovića iz Sarajeva, Šerifbega Filipovića iz Ključa in sebe samega z namenom, da poskusimo izdražiti ta gozdni kompleks. Temu konsorciju je kasneje pristopil še lesni trgovec Fran Tomec iz Ljubljane. Gozdna uprava je smatrala razpis le za golo formalnost. Drugače pa je delala na to, da eksploatacija teh gozdnih okrajev pride v roke Nemcu Steinbeisu.

Proti pričakovanju oglasili so se trije dražitelji: moj konsorcij, tvrdka Hagenbuecher iz Monakovega in tvrdka Binder & Polgár iz Zemuna. Steinbeis v obče ni dražil, ker je bil prepričan, da se mu posreči kljub temu priti do tega gozda.

Boj je bil zatorej hud. Za Hagenbuecherja stopil je vanj nemški poslanik na Dunaju, za Binderja & Polgárja madžarski trgovinski minister. Najboljši ponudniki — po K 760 za 1 m³ — pa smo bili mi. Deželna vlada je bila v škripcih. Na eni strani iz dalje prežeči, dotlej takorekoč vsemogočni Oton Steinbeis, na drugi strani dvojne silne uplivnih pokroviteljev, na tretji naš konsorcij. Da se reši iz te zagate, nameravala je vse ponudbe odkloniti in dražbo vnovič razpisati. Po svojih zvezah na Dunaju onemogočil sem jej to.

Po dolgotrajnih posvetovanjih in po dolgem obotavljanju morala je končno našo ponudbo sprejeti.

Da je konsorcij za tako veliko kupčijo potreboval kredita je pač umevno. Umevno tudi, da sem se zanj potegoval v trdni veri, da tega kredita »Ljubljanska kreditna banka«, ker je bil popolnoma varen, ne odreče. V tem slučaju bilo je to tembolj pričakovati, ker ima »Ljubljanska kreditna banka« svoj postanek zahvaliti meni.

A prišlo je iznenadenje. V cenzurni seji bilo je sicer sklenjeno, da se konsorciju »Šerifbeg Filipović & Komp.« — tako se je glasila tvrdka — dá pri bosenskohercegovski deželni vladi poročstvo za gozdna tako; toda dr. Triller je — dasi je sam tudi za to glasoval — takoj po seji letel k podpredsedniku Ivanu Knezu in k upravnemu svetniku dr. Tavčarju, naj proti temu sklepu nastopita. In začelo se je intrigovalje, katero je imelo za nasledak, da je »Ljubljanska kreditna banka« konsorciju odrekla kredit. Ker se kot poslovni deležnik naravno nisem udeleževal dotične seje upravnega sveta, ne vem kakšni so bili nagibi za odklonitev. Enega mi je izdal dr. Triller. Pravil mi je namreč, da se je v seji stavilo vprašanje, čemu mi bo neki denar! Dostavil je, da tudi njegovo zatrevanje, da želim napraviti veliko narodno ustanovo, ni moglo povzročiti spremembe v odločbah večine upravnih svetnikov.

(Dalje prihodnjik.)

Kvalitativno najboljše

nogavice volnene in flor, rokavice, triko perilo, vestje, puloverje za dame, gospode in otroke, žepne robce, naramnice, kravate, ovrtnike, srajce, razne čipke in vezene, kompletne **potrebščine** za šivilje, krojače, čevljarje in tapetnike edino le pri

JOS. PETELINC, Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika ob vodi.
Na veliko! Te telefon 2913. Na malo!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/I.

prodaja samo na debelo

PREMOG tu- in inozemski za industrije in domačo kurjavo, **KOVAŠKI** **PREMOG** vseh vrst, **KOKS**, livarski, plavžarski, plinski, **BRIKETE**.

VELETRGOVINA

A. ŠARABON

v Ljubljani

priloga

špecerijsko blago

raznovidno žganje, moko in deželne pridelke. - Raznovidno

RUDNINSKO VODO

Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave z električnim obratom.

Ceniki na razpolago!

TRGOVSKI LIST

se priporoča za oglašanje inseratov!

Hotel »Mariborski dvor«

A. OSET, MARIBOR

Auto-garže. Kopalnice. Moderne sobe. Klubove sobe. Telefon 302

JAVNA SKLADIŠTA d. z o. z., Ljubljana, Dunajska cesta 33

Vskladiščevanje blaga. — Prevažanje pohištva s pohištvenimi vozovi. — Carinsko prosto skladišče. — Specijacija vseh vrst. — Točna in kulantna posrežba.

Naslov za brzojavke: SKLADIŠTA. — Telefon števil. 2366.

LIUBLJANA - GREGORČIČEVA ULICA 23 - TEL. 2552

TISKARNA MERKUR
TRG.-IND. D. D.
SE PRIPOROČA
ZA TISK VSAKOVRSNIH
TIKOVIN ZA TRGOVCE, OBRTNIKE, INDUSTRIJCE IN URADE.
LASTNA KNJIGOVEZNICA.